

SUSIKANNAN HOITOSUUNNITELMAN PÄIVITYKSEN VALMISTELURYHMÄN KOKOUS

Valmisteluryhmän kokouksessa käsiteltiin susien poikkeuslupia, kannanhoidollista metsästystä ja Komission ehdottamaa muutosta luontodirektiivin tulkintaohjeeseen.

Aika maanantai 10.12.2018 klo 10 - 13

Paikka Kokoushuone Innostamo, Meritullinkatu 8, Helsinki

Osallistujat Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
Vesa Pihajoki, Poliisihallitus
Mikael Luoma, Suomen riistakeskus
Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus (alustus)
Maaren Angeli, Paliskuntain yhdistys
Sami Säynevirta, Luonto-Liitto
Esa Kukkonen, Suomen Kennelliitto
Timo Leskinen, MTK
Outi Ratamäki, CORE
Taru Peltola, CORE
Ilpo Kojola, Luonnonvarakeskus
Riku Lumiaro, SLL
Sakari Mykrä, Metsähallitus

Maa- ja metsätalousministeriö:
Vesa Ruusila, erätalousneuvos, yksikön päällikkö, LVO/erätalousyksikkö (pj)
Sami Niemi, neuvotteleva virkamies, LVO/erätalousyksikkö
Jussi Laanikari, erityisasiantutija, LVO/erätalousyksikkö
Henna Väyrynen, asiantuntija, LVO/erätalousyksikkö (sihteeri)

1) Kokouksen avaus ja asialista

Kokouksen puheenjohtaja Vesa Ruusila avasi kokouksen. Todettiin paikallaolijat ja aloitettiin kokous.

2) Edellisen kokouksen läpikäyntiä

Puheenjohtaja Vesa Ruusila kysyi kommentteja edellisestä kokouksesta. Todettiin, että edellisen kokouksen pohjalta ei ollut erityisemmin raportoitavaa.

3) Alustukset

Ensimmäisenä kokouksessa piti alustuksen Sami Niemi maa- ja metsätalousministeriöstä. Niemi esitteli lyhyesti poikkeuslupaprosessia ja siihen liittyvää lainsäädäntöä. Niemi korosti esityksessään, että odotukset poikkeuslupien suhteen on saatava realistisiksi. Niemi painotti, että hoitosuunnitelman päivityksessä on ennen kaikkea kyse konfliktin hallinnasta.

Niemi totesi, että pelkkä suden läsnäolo ei ole peruste poikkeusluvalla. Poikkeuslupa ei ole pyyntilupa tai metsästyslupa vaan lupa poiketa suojelusta. Lisäksi Niemi korosti, että hakemukselle ei ole valmista pohjaa vaan kyse on aina tapauskohtaisesta ja jopa susikohtaisesti harkinnasta.

Niemi totesi, että 16 artiklan mukaisesti vahinkoperusteinen poikkeuslupa voidaan myöntää erityisen merkittävien vahinkojen ennaltaehkäisemiseksi, kansanterveyden, yleisen turvallisuuden ja muun yleisen edun kannalta pakottavasta syystä, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole ja jos poikkeus ei haittaa lajin suotuisan suojelutason saavuttamista koskevaa tavoitetta. Lupaharkinta on siis sidottua harkintaa.

Niemi tarkasteli myös kysymystä kannanhoidollisista luvista ja totesi, että asia ratkeaa ensi keväänä ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa asiassa. Niemi toi esille myös komission lähettämän tulkintaohjeen muutoksen, johon komissio pyytää kommentteja. Tulkintaohjeessa on huomattava tiukennus suhteessa aiempaan, joka vaikuttaisi esimerkiksi karhun ja ilveksen kannanhoidolliseen pyyntiin. Niemi toi esille, että suden biologia asettaa poikkeuslupien kannalta toisenlaiset haasteet kuin esimerkiksi karhun kohdalla.

Toisena alustuksen piti luonnon- ja riistanhoitopäällikkö Ere Grenfors Suomen Metsästäjäliitosta. Grenfors esitteli alustuksessaan Metsästäjäliiton selvitystä koskien suden poikkeuslupapyyntiä. Analyysin oli tehnyt juristi Pontus Baarman metsästysvuonna 2017 – 2018 tehdyistä poikkeuslupapäätöksistä suden pyyntiin. Grenfors toi esille, että samoja olosuhteita ja perusteita on ollut sekä myönteisissä että kielteisissä päätöksissä. Grenforsin mukaan poikkeusluvan myöntäminen on helpottunut niissä tapauksissa, joissa on voitu osoittaa vahinkoa tapahtuneen. Karkoituksia on selvityksen mukaan suoritettu käytännössä kaikissa tapauksissa. Susien yksilöinti on ollut tärkeä lupaperuste. Johtopäätöksenä Grenfors esitti, että on lähes mahdotonta vetää yksiselitteisiä johtopäätöksiä olosuhteista ja perusteista, jotka riittäisivät luvan myöntämiseen. Lisähuomiona Grenfors toi esille, että hakemuksissa tulisi pyrkiä mahdollisimman laajasti ja kattavasti kuvailemaan ongelmia ja aiheutuneita vahinkoja. Myös susien yksilöinti on tärkeää poikkeuslupahakemuksissa.

Lopuksi Grenfors toi vielä esille Suomen Metsästäjäliiton kenttäväen tunteja. Hänen mukaansa yleinen turhautuminen asiaan on näkyvää ja pelon sekä uhan tunteet todellisia. Koirametsästyksen rajoittaminen herättää vahvoja tunteita. Grenforsin mukaan tulisi olla selvää, ettei suden suojelun taso heikenny muutaman yksilön poistosta poikkeusluvalla pyydettyä. Grenfors toi esille Suomen Metsästäjäliiton esityksen jonka mukaan poikkeuslupa tulisi myöntää, jos samalla alueella tapahtuu kaksi suden aiheuttamaa koiravahinkoa metsästystilanteessa. Grenfors jatkoi, että kannanhoidollista metsästystä tulisi voida myös toteuttaa tulevaisuudessa uusin harkituin perustein ja asiansa osaavien metsästäjien avulla. Kannanhoidollisella metsästyksellä voitaisiin Grenforsin mukaan säilyttää eritoten tihentymäalueilla suden pelko ihmistä kohtaan.

Grenforsin jälkeen alustuksen piti julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen Suomen riistakeskuksesta. Härkösen alustuksen otsikkona oli ”Tapausesimerkit poikkeuslupapäätöksistä ja katsaus päätöksistä tehtyihin valituksiin ja tuomioistuinten ratkaisuihin”. Härkönen kertoi, että poikkeusperusteena suden pyyntiin käytetään toistuvia pihakäyntejä (tuvallisuusperuste), kotieläinvahinkoja kuten lammas-, nauta- ja koiravahinkoja. Lisäksi porovahinkoja poronhoitoalueella.

Härkönen toi esille, että vuonna 2015 tehtiin 18 päätöstä susien poikkeusluvista, joista kaikista 16 myönteisestä valitettiin. Valittajina olivat muutamat luonnonsuojelujärjestöt. Myös vuonna 2016 valitettiin kaikista myönteisistä päätöksistä sekä yhdestä kielteisestä (yhteensä 27 päätöstä). Ensimmäiseksi valittajat vaativat päätösten täytäntöönpanojen kieltämistä. Vuonna 2015

Hämeenlinnan ja Turun hallinto-oikeuden asettivat täytäntöönpanokiellot ja vuonna 2016 täytäntöönpanokieltoja ei asetettu. Toiseksi valittajat vaativat päätösten kumoamista metsästyslain ja luontodirektiivin vastaisina. Härkönen toi esille, että kannanhoidollisen metsästyksen oikeudellinen käsittely jatkuu EU-tuomioistuimessa, jonne KHO teki ennakkoratkaisupyynnön 28.11.2017. Suullinen käsittely asiasta on tammikuussa 2019.

Härkönen toi esille Itä-Suomen hallinto-oikeuden ratkaisun (18.10.2017), jossa hallinto-oikeus toteaa, että poikkeusluvan myöntäminen on pidettävä viimeisenä vaihtoehtona, johon voidaan turvautua vain, jos mikään muu vaihtoehto ei ole tosiasiallisesti arvioiden kohtuudella käytettävissä. Lisäksi Härkönen toi esille, että unionin oikeuskäytännön mukaan todistustaakka poikkeusluvan edellytysten olemassaolosta on valtiolla. Siten lupaviranomaisella eli Suomen riistakeskuksella on todistustaakka eikä luvanhakijalla. Lopuksi Härkönen esitteli lyhyesti 1.8.2018 alkaen susikuolleisuuden tilannetta.

3.) Keskustelua aiheesta

Alustusten jälkeen keskusteltiin aiheesta. Tuotiin esille, että ei voi antaa ohjetta, että jos kaksi koiraa kuolee, niin annetaan poikkeuslupa suden pyyntiin. Todettiin, että tarvitaan tapauskohtainen harkinta.

Kysyttiin, onko komission tulkintaohjeeseen liittyen tullut tietoa poikkeuslupien reunaehdoista. Maa- ja metsätalousministeriön puolesta todettiin, että luonnosta on jo kommentoitu ja että seuraava luonnos tulee loppuvuodesta kommentointia varten. Aikataulu ohjeen muutokselle on todennäköisesti ennen kesää. Suomen ennakkoratkaisupyynnön aikataulusta ei ole tietoa muuta kuin kuulemisen osalta.

Tuotiin esille, että luvista valittajat ja metsästäjäkenttä kokevat, että samanlaisilla perusteilla ei tule samanlaisia ratkaisuja. Korostettiin, että siksi olisikin tärkeää avata pihasuden määritelmää ja sitä, milloin havainnot riittävät toimintakynnyksen ylittymiseen.

Keskustelussa tuotiin esille, että luottamusta tulisi rakentaa, koska systeemi susien suhteen ei edelleenkään toimi. Sutta ei vielä kukaan hyväksytä kaikilla alueilla, eikä susikantaa ole saatu hoitosuunnitelmassa määritetyille tavoitellulle tasolle. Keskustelussa nousi esille huolestuneita näkökantoja sen suhteen, että onko luottamusta systeemiin. Kysyttiin, mikä on oikeuslaitosten rooli susipolitiikassa. Tuotiin esille, että on otettava kantaa siihen, mikä on susiysilöiden poistamisen merkitys. Rinnakkaiselon rakentamisessa on otettava huomioon, että osa ihmisistä on täysin toivottomia ja he kokevat, etteivät voi vaikuttaa elinympäristönsä asioihin.

Tuotiin esille, että valitusten käsittely tuomioistuimissa kuuluu oikeusjärjestelmään ja että poikkeuslupajärjestelmän on oltava oikeudellisesti kestävä.

Keskusteltiin lyhyesti siitä, onko poikkeusluvilla tai suden kannanhoidollisella metsästyksellä vaikutusta susien arkuuteen. Tuotiin esille, että suden voi ajatella muuttavan käytöstään joko oppimalla välittömän palautteen kautta tai jalostuksen kautta. Ihmisarkuuteen liittyy olennaisesti suden pakokynnys. Tärkeää olisikin kohdentaa poikkeusluvat oikeisiin yksilöihin eli niihin, joilla on matala pakokynnys eivätkä pelkää ihmistä. Tuotiin esille, että relevanttia tutkimustietoa metsästyksen vaikutuksesta suden arkuuteen ei ole olemassa. Norjassa on aiheeseen liittyen hanke.

Keskustelussa tuotiin esille myös huoli susipolitiikan toteuttamisesta jatkossa, kun tiukennuksia suden pyyntiin on tullut ja on mahdollisesti tulossa. Kysyttiin, miten tilanne toimii alueilla, joissa koulukyyditykset lisääntyvät ja aitaukset ovat tulevaisuutta ja joissa susia on tiheämmin. Tähän

vastattiin keskustelussa, että on ymmärrettävää, että asia on vaikea. On kuitenkin ymmärrettävä, että on saatava käyttöön muita tyydyttäviä ratkaisuja ja että ei voida puhua ensisijaisesti metsästyksestä. Ministeriön puolelta tuotiin esille, että lupien saamista eivät helpota ns. luovat ratkaisut tai laajentavat tulkinnat. Täytyy olla harkittuna muita tyydyttäviä ratkaisuja ja ymmärtää, että poikkeuslupia tulkitaan supistavasti. Sääntely liittyy reaali maailmaan ja se tulee ottaa huomioon. On myös tärkeää tunnistaa aidosti poikkeukselliset sudet.

Suomen riistakeskuksesta tuotiin esille, että vahinkoperusteisten poikkeuslupien suhteen linja on selkeä ja niitä on tehty paljon. Turvallisuusperusteiset eivät kuitenkaan ole yhtä selviä ihmisille, hakijoille tai lupaesittelijälle. Lupiin kohdistuu suuria odotuksia. Riistakeskus tarjoaa neuvontaa hakijoille. Riistakeskukseen saatetaan myös soittaa ja kysyä, montako havaintoa tulisi tehdä, jotta lupa myönnetään.

Tuotiin esille, että on tärkeää, että pystytään yksilöimään poikkeusluvan yksilö. Lisäksi tuotiin esille, että sudet eivät voi elää läntisessä Suomessa ilman etteikö pihahavainnointia tulisi. Kun lunta tulee maahan, pihahavainnot lisääntyvät ja alkaa keskustelu siitä, mitä asialle tehdään. Tuotiin esille, että viranomaisen ei voi sanoa, etteikö mitään tehtäisi. Täytyy tehdä jotain tai muuten tilanne on kestävä.

Keskusteltiin siitä, miten asiaa voisi edistää. Esitettiin, että tulisi konkreettisesti miettiä, miten huoleen voisi vastata ja miten asian voisi ratkaista. Kysyttiin, miksi on vaikea perustella muita tyydyttäviä ratkaisuja ja todettiin, että tarvitaan jonkinlaista kulttuurin ja ajattelun muutosta. Voisiko esimerkiksi koulukyytejäkin ajatella siinä mielessä positiivisessa valossa, että ne ylläpitävät elinkeinoa ja maaseudun virkeyttä. Tuotiin esille, että tarvittaisiin toisenlaista puhetapaa, jossa asioita ja ratkaisuja tuotaisiin esille toisella tavalla.

Tuotiin myös esille, että näkökannat tulevat ulkoapäin ja että kentän tuntoja tulisi vahvemmin tuoda esille. Pohdittiin, johtuuko lupahakemusten vähäinen määrä siitä, että järjestelmään ei enää luoteta. Tuotiin myös esille, että usein lupahakemusten määrä nousee vasta lumen tultua, kun olosuhteet ovat myös sopivat pyyntiin. Tuotiin esille, että kentän huoli tulee ottaa vakavissaan. Myös riistakeskuksen roolin suhteen tuotiin esille, että riistakeskukselle on kohdistunut iso paine varsinkin koska odotukset ovat usein liian isot. Odotukset tulisi siis saada realistisiksi.

Tuotiin myös esille, että puhuttaessa ihmisten tai kentän suhtautumisesta susiin keskustelussa ei mainita, että on niitäkin, jotka suhtautuvat suteen hyvinkin neutraalisti ja niitä jotka haluavat puolustaa sutta.

Tuotiin vielä esille myönnettyihin poikkeuslupiin liittyen, että pyynti ei ole aina varsinkaan lumetomana aikana onnistunut. Esimerkkinä mainittiin Pelso, jossa susi oli aiheuttanut lammasvahinkoja. Poikkeuslupa myönnettiin, mutta sutta ei saatu pyydettyä sen voimassaoloaikana. Susi tuli uudestaan tilalle poikkeusluvan myöntämisen jälkeen.

Tuotiin esille, että on tärkeää tehdä hyviä hakemuksia. Suomen Metsästäjäliitto on jo jonkin verran järjestänyt ja tulee järjestämään neuvontaa poikkeusluvan hakijoille. On myös riistakeskuksen etu, että hakemukset ovat hyvin perusteltuja. Metsästäjäliiton neuvontapalvelua pidettiin hyvänä. Tuotiin myös esille, että poikkeusluvan hakijoita ei tulisi jättää yksin – hallinnon on tärkeä tarjota neuvontaa.

Kysyttiin määritelmällistä eroa pienimmän elinvoimaisen kannan ja suotuisan suojelutason välillä. Todettiin, että hoitosuunnitelmassa ei määritetä suotuisaa suojelutasoa, koska se tulee eri taholta ja koska Punaisella kirjalla ei ole suoraa juridista vaikutusta. Jotta susi ei olisi uhanal-

nen, Suomessa tulisi olla 1000 lisääntyvää yksilöä. Pienin elinvoimainen susikannan käsite perustuu laajaan kansainväliseen tutkimusaineistoon. Käsite oli käytössä jo vuoden 2005 hoitosuunnitelmassa. Sitten on tutkijakentällä tullut myös puheenvuoroja, joiden mukaan lukumäärää tulisi tarkastella uudestaan ja sen tulisi mahdollisesti olla isompi. Määritelmää tarvitaan suden kohdalla, jotta voidaan toimia direktiivin puitteissa. Karhun ja ilveksen kohdalla ei tarvita. Tuotiin esille, että pienimmän elinvoimaisen kannan määritelmä tulee kotieläinjalostuksesta, ja sen mukaan tarvitaan tietty määrä yksilöitä, jotta lajin geenipooli pysyy hyvänä. Lisäksi tulee myös huomioida itärajalta tuleva täydennys susikantaan.

Tuotiin esille, että 2007 pienimmäksi elinvoimaiseksi susikannaksi oli määriteltä 20 laumaa, koska rajayhteyksiä pidettiin riittävinä tuolloin. Kuitenkin vuonna 2009 geneettiset analyysit osoittivat, että geenivaihtoa oli suhteellisen vähän. Nostettiin minimimitavoite 25 laumaan. Sitä voidaan pitää äärimmäisenä miniminä suhteellisen itsenäiselle ja eristäytyneelle populaatiolle.

Tuotiin esille, että Luke on lisäämässä yhteistyötä Venäjän-Karjalan suuntaan. Toimitetaan Ouluun lisänäytteitä yksilövaihdosta ja geenivirroista. Tavoitteena on saada lisää tietoa, jota voidaan ottaa arvioinnissa huomioon. Kannan painopisteen ollessa läntisessä Suomessa on myös sen maantieteellinen etäisyys Venäjään isompi. Suden geneettinen monimuotoisuus voikin heikentyä. Tuotiin esille, että asiaa tulee tutkia.

Käsiteltiin lyhyesti kannanhoidollista metsästystä. Tuotiin esille, susikanta olisi todennäköisesti kestänyt sen, mikäli aikuisten yksilöiden kuolleisuus olisi ollut pienempi samoin kuin susien konnaiskuolleisuus.

Lopuksi sovittiin, että kirjoitetaan kokouksen pohjalta uutinen. Viestitään siinä käsitellyistä asioista, käsitellään susikonfliktin purkua ja miten asiaa lähestytään eri toimijoiden näkökulmista (hallinnon, kentän, ihmisten). Kerrotaan lyhyesti tulkintaohjeen päivityksestä ja todetaan, että hoitosuunnitelmaan tarvitaan useita eri toimenpiteitä ja että poikkeusluvut ovat niistä yksi.

Vesa Pihajoki toi esille, että poliisilta on tulossa tiedote koskien Poliisihallituksen ohjetta suurpeutilanteisiin.

Sovittiin seuraavista kokousajankohdista. Seuraava kokous on 18.1.2019 klo 12 – 15 ja silloin käsitellään susia ja poronhoitoaluetta. Monilajista kannanhoitoa ja sutta käsitellään 4.2. klo 10 – 13.00 ja suden laitonta tappamista sekä suden sosiaalista hyväksyntää 15.2. klo 10 – 13.00.

4) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen ajassa 13.00.